

SOTSIAALMINISTEERIUM

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

CIVITTA

Projekti „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ hindamine

LISA 1 - METOODIKARAPORT

Tellijaja:

Sotsiaalministeerium (reg nr 70001952)
Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn

Hindajaja:

Civitta Eesti AS (reg nr 11092241)
Lõõtsa 8, 11415 Tallinn
Riia 24a, 51010 Tartu

Detsember 2019

SISUKORD

JOONISTE JA TABELITE LOETELU	3
MÕISTED JA LÜHENDID	4
SISSEJUHATUS	5
1. VAHEHINDAMISE ULATUS	5
1.1. Vahehindamise sihtrühmad.....	6
1.2. Vahehindamise hindamiskriteeriumid.....	8
2. VAHEHINDAMISE METOODILINE PLAAN	11
2.1. Ettevalmistavad tegevused.....	11
2.2. Andmekorje ja -analüüs.....	12
2.2.1. Sekundaarsete andmeallikate analüüs	12
2.2.2. Veebiküsitluse läbiviimine.....	13
2.2.3. Intervjuude läbiviimine	16
2.2.4. Eelarveliste vahendite kasutamise võrdlus.....	18
2.2.5. Valideerimisseminar.....	19
3. KOKKUVÕTE	19
4. LISA 1 – INTERVJUUDE KAVAD	20
4.1. Personaalintervjuud ska piirkondlike koordinaatoritega.....	20
4.2. Personaalintervjuud haridusasutuste esindajatega	22
4.3. Fookusgrupiintervjuud lapsevanemate, kohalike omavalitsuste ja hankepartneritega	23
5. LISA 2 – KÜSITLUSANKEEDID	24
5.1. Hankepartnerite küsitlusankeet	24
5.2. Kohalike omavalitsuste küsitlusankeet.....	24
5.3. Hooldajate küsitlusankeet (eestikeelne)	24

JOONISTE JA TABELITE LOETELU

JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Projekti „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ tegevuste jaotus	5
Joonis 2. Vahehindamise fookuses olevate tegevuste ülevaade	6
Joonis 3. Vahehindamise metoodiline plaan	11

TABELITE LOETELU

Tabel 1. Vahehindamises osalevad sihtrühmad	6
Tabel 2. Valimi ülevaade	13
Tabel 3. Hooldajate arv teenus(t)e kasutamise lõikes ja esinduslik valim teenuste ja piirkondade lõikes .	15
Tabel 4. Üldpopulatsiooni, esindusliku valimi ja kaalude võrdlus	15
Tabel 5: Vahehindamise esialgne personaalintervjuudes osalejate nimekiri.....	16
Tabel 6: Fookusgrupiintervjuudes osalejate nimekiri ja toimumise aeg	17

MÕISTED JA LÜHENDID

MÕISTED

Hankepartner – partner, kes pakub tugiteenuseid hankelepingu alusel.

Haridusasutused – koolid ja lasteaiad, kus pakutakse projektist tugiisikuteenust.

Hooldajad – lapsevanemad oma lastega, kes teenust saavad.¹

Raske puue – 0–15-aastastel – anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, millest tingituna vajab isik kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet igal ööpäeval. 16–17-aastastel – igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine on piiratud.

Sügav puue – 0–15-aastastel – anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, millest tingituna vajab isik pidevat kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet ööpäevaringselt. 16–17-aastastel – igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine on täielikult takistatud.

LÜHENDID

ESF – Euroopa Sotsiaalfond

HTM – Haridus- ja Teadusministeerium

KOV – Kohalik omavalitsus

RAM – Rahandusministeerium

SKA – Sotsiaalkindlustusamet

SOM – Sotsiaalministeerium

TAT – Toetuse andmise tingimused

¹ Hindaja kasutab läbivalt „hooldaja“ terminit, kuid nii küsitluses kui ka intervjuudes kasutati eri osapoolte poolt ka „lapsevanema“ mõistet. Seetõttu tuleks „lapsevanema“ termin lugeda „hooldaja“ sünonüümiks (tsitaadid on esitatud muutmata kujul).

SISSEJUHATUS

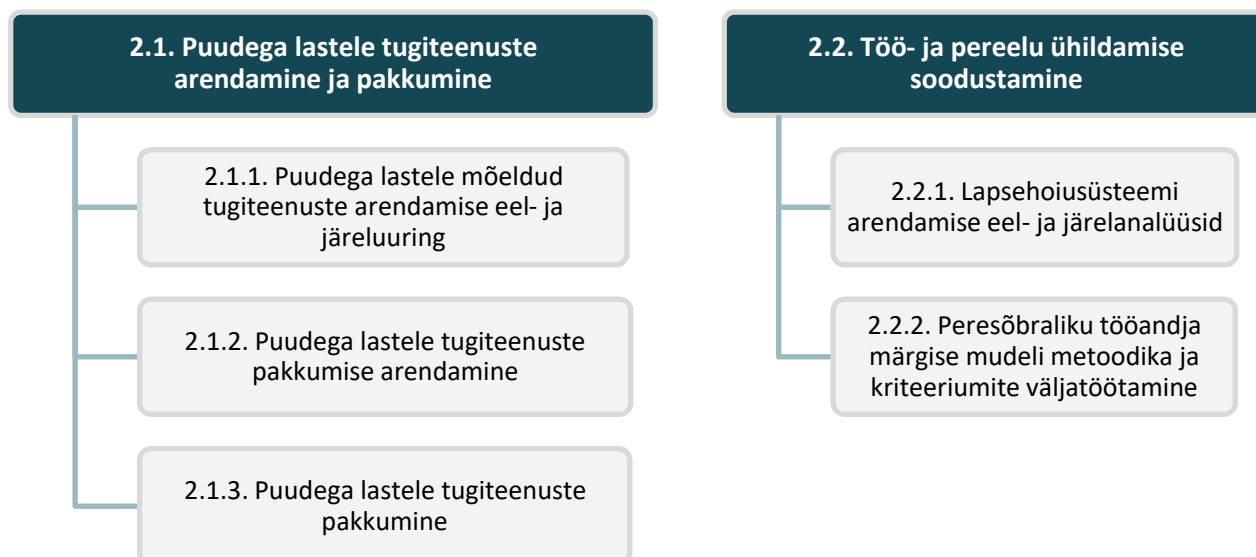
Käesolev metoodikaraport on lisa projekti „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ vahehindamise lõpparuande juurde. Metoodikaraporti eesmärgiks on anda ülevaade vahehindamise käigus kasutatud andmete kogumise, töötlemise ja analüüsi meetoditest. Seejuures on kirjeldatud metoodika tugevusi ja nõrkusi ning esitletud metoodilisi tähelepanekuid, mis aitavad tulevikus sarnaste uuringu- või hindamisprojektide raames andmekogumise või -analüüsi protsessi parandada.

Metoodikaraportis antakse esmalt ülevaade vahehindamise taustast (sh vahehindamise ulatus, sihtrühmad, hindamiskriteeriumid). Seejärel antakse ülevaade vahehindamise raames toimunud sekundaarandmete analüüsist, veebiküsitluse läbiviimisest, personaal- ja fookusgrupiintervjuude läbi viimisest ning valideerimisseminarist. Metoodikaraport lõppeb kokkuvõttega, millesse on koondatud kõik erinevate andmekogumise või -analüüsi etappide juures tehtud metoodilised tähelepanekud.

1. VAHEHINDAMISE ULATUS

Projekti „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ tegevused jagunevad kaheks (2.1 ja 2.2) ning seejärel omakorda viieks (2.1.1, 2.1.2, 2.1.3 ning 2.2.1 ja 2.2.2) (vt Joonis 1).

JOONIS 1. PROJEKTI „PUUDEGA LASTE TUGITEENUSTE ARENDAMINE JA PAKKUMINE NING TÖÖ- JA PEREELU ÜHILDAMISE SOODUSTAMINE“ TEGEVUSTE JAOTUS

Käesoleva vahehindamise raames kuulusid hindamisele vaid puudega laste tugiteenuste arendamise ja pakkumise alamtegevused. Seejuures olid fookuses tegevused 2.1.2 „Puudega lastele tugiteenuste pakkumise arendamine“ ja 2.1.3 „Puudega lastele tugiteenuste pakkumine“.

Alamtegevuse „2.1.1. Puudega lastele mõeldud tugiteenuste arendamise eel- ja järeluuring“² ja alamtegevuse „2.2.1. Lapsehoiusteemi arendamise eel- ja järelanalüüsid“ raames koostatud

² Käesolev vahehindamine on samuti üks 2.1.1. tegevustest.

dokumendid analüüsiti läbi dokumendianalüüsi käigus ning võeti vahehindamises arvesse, kuid neid tegevusi ei hinnatud eraldi vastavalt hindamiskriteeriumitele. Vahehindamisele ei kuulunud ka alamtegevus „2.2.2. Peresõbraliku töandja märgise mudeli metoodika ja kriteeriumide väljatöötamine”, mille kohta viiakse läbi eraldi vahehindamine.

Järgneval joonisel on antud ülevaade vahehindamise fookuses olevate tegevuste alamtegevustest, sihtrühmadest ja vastutavatest osapooltest.

JOONIS 2. VAHEHINDAMISE FOOKUSES OLEVATE TEGEVUSTE ÜLEVAADE

2.1. Puudega lastele tugiteenuste arendamine ja pakkumine	
2.1.2. Puudega lastele tugiteenuste pakkumise arendamine	2.1.3. Puudega lastele tugiteenuste pakkumine
<p>ALAMTEGEVUSED</p> <ul style="list-style-type: none"> Koolitused ja seminarid KOV-idele ja teenuseosutajatele Teavitustöö tegevused KOV-idele, teenuseosutajatele, puudega laste hooldajatele, haridus- ja tervishoiuvaldkonna spetsialistidele Juhendmaterjalide koostamine KOV-idele ja teenuseosutajatele Koostöökohtumised koostööpartnerite vahel <p>SIHTRÜHMAD</p> <ul style="list-style-type: none"> Kohalikud omavalitsused Raske ja sügava puudega lastele teenuseosutajad Raske ja sügava puudega laste hooldajad Puuetega inimeste organisatsioonid Haridus- ja tervishoiuvaldkonna spetsialistid <p>TEGEVUSTE ELLUVIIMISE EEST VASTUTAVAD OSAPOOLED</p> <ul style="list-style-type: none"> SOM ja SKA 	<p>ALAMTEGEVUSED</p> <ul style="list-style-type: none"> Lapsehoiuteenus Tugiisikuteenus Transporditeenus <p>SIHTRÜHMAD</p> <ul style="list-style-type: none"> Raske ja sügava puudega lapsed Raske ja sügava puudega laste hooldajad <p>TEGEVUSTE ELLUVIIMISE EEST VASTUTAVAD OSAPOOLED</p> <ul style="list-style-type: none"> SKA ja hankepartnerid: EELK Diakoonia- ja Ühiskonnatöö Sihtasutus, Hiiumaa Sotsiaalkeskus, SA Perekodu, MTÜ Puuetega Laste Tugikodu Päikesekiir, Paide Linnavalitsus, SA Haapsalu Hoolekandekeskus, MTÜ Virumaa Tugiteenused, MTÜ Tapa Lastekaitse Ühing, Varajase Kaasamise Keskus OÜ, Pärnu Lasteküla, Ridiradiralla OÜ, Kuressaare Perekodu, Tallinna Perekeskus, Tallinna Lastekodu ja Sverresson OÜ.

1.1. VAHEHINDAMISE SIHTRÜHMAD

Vahehindamise sihtrühmad jagunesid **neljaks** (vt Tabel 1). Teenuse pakkumisega seotud osapoolte, teenuse saajate ning muude osapoolte puhul on kirjeldatud ka nende rolli teenuste pakkumise või arendamise osas ning toodud teenuste pakkumisega seotud isikute või asutuste koguarv.

TABEL 1. VAHEHINDAMISE OSALEVAD SIHTRÜHMAD

I sihtrühm – poliitikakujundajad ja projekti arendamise eest vastutavad isikud		
SOM		
SKA puudega laste tugiteenuste juht		
SKA puudega laste tugiteenuste nõunik		
II sihtrühm – teenuse pakkumisega seotud osapooled		
	Roll	Arv
SKA piirkondlikud koordinaatorid	Suunavad lapsi teenustele.	4 piirkondlikku koordinaatorit
KOV-id	Hindavad lapse vajadusi ja suunavad tugiteenustele.	79 KOV-i (2018. a seisuga osutatakse projektist teenuseid 77-s KOV-is)

Hankepartnerid	Pakuvad tugiteenuseid hankelepingu alusel.	16 hankepartnerit (15 maakonnas ja Tallinnas)
Haridusasutused	koolid ja lasteaiad, kus pakutakse projektist tugiisikuteenust.	<i>Teenuse pakkumisega seotud haridusasutuste koguarv ei ole Hindajale teada.</i>
III sihtrühm - teenuse saajad		
	Roll	Arv
Hooldajad	Lapsevanemad oma lastega, kes teenust saavad.	2018. a lõpu seisuga on teenust saanud 2404 hooldajat. Nendest kaasatakse vahehindamisse esinduslik valim piirkondade ja lapsehoiu- ja tugiisikuteenuse kasutamise lõikes.
IV sihtrühm – muud osapooled		
	Roll	Arv
HTM ja Rajaleidja	Hariduslike tugiteenuste korraldamine ning vanemate suunamine nende lapsele vajalike teenusteni. Intervjuude fookuses sotsiaal- ja haridusvaldkonna tugiteenuste koostöö ja sünergia.	2

Poliitikakujundajaid ja projekti arendamise eest vastutavaid isikuid kaasati vahehindamisse ettevalmistavas etapis, et saada põhjalikku taustainformatsiooni projekti ja tugiteenuste eesmärkide ja tulemusindikaatorite, samuti ettevalmistamise ja rakendamise protsessi kohta ning ka hinnanguid seniste tulemuste, juba teada olevate kitsaskohtade või parima praktika kohta. Samuti koguti teavet olemasolevate empiiriliste materjalide ja oluliste sihtrühmade kohta.

Teenuse pakkumisega seotud osapooli (SKA piirkondlikud koordinaatorid, KOV-id, hankepartnerid, haridusasutused) kaasati vahehindamisse, et teada saada, kuidas nad mõistavad oma rolli, omavahelise koostöö efektiivsust ning teenuse osutamise tulemusi nii raske ja sügava puudega laste kui ka nende vanemate jaoks.

Teenuse saajatena käsitleti käesolevas vahehindamises raske ja sügava puudega laste hooldajaid, et uurida nende ootuseid ja hinnanguid projekti raames osutatavate tugiteenuste taotlemise ja saamise protsessile. Nende kaasamine võimaldas ka teada saada, kas ja kui hästi avab tugiteenuste saamine neile laiemaid võimalusi tööturul osalemiseks.

Muude osapooltena kaasati HTM ja Rajaleidja esindajaid, et käsitleda põhjalikumalt hariduslike tugiteenuste korralduse teematikat. Intervjuudes arutleti selle üle, milline on sotsiaal- ja haridusvaldkonna tugiteenuste koostöö ja sünergia ning uuriti, millised on ettepanekud senise korralduse muudatuseks.

Vahehindamisse ei kaasatud puudega lapsi ega hankepartnerite koostööpartnereid.

1.2. VAHEHINDAMISE HINDAMISKRITEERIUMID

Vahehindamise läbiviimisel keskendus Hindaja **asjakohasuse, tulemuslikkuse, tõhususe ja jätkusuutlikkuse hindamiskriteeriumitele.**

Hindamiskriteeriumite juures on peetud silmas järgnevaid aspekte:

- **Asjakohasuse** hindamisel vaadati, kas ja kui hästi on tugiteenustele püstitatud eesmärgid terviklikud ja omavahelises kooskõlas ning vastavad sihtrühmade vajadustele. Hinnati, kas ellu viidud tegevuste fookus on hoitud perioodi jooksul asjakohasena ning kas vajadusel on sekkutud.
- **Tulemuslikkuse** hindamisel vaadati eelkõige tugiteenustega kaasnevaid väljundeid (mil määral planeeritud tulemused ja muudatused on saavutatud) ja tulemusi ning hinnati, kuivõrd on edu/ebaedu seotud osutatud teenuste ülesehituse või muude asjaoludega. Hindamisel keskenduti sellele, kas tegevustele seatud mõõdikud on täidetud, kuid samuti sihtrühmade rahulolule. Samuti hinnatakse, kui suure tõenäosusega ja mis tingimustel seatud eesmärgid saavutatakse projekti lõpptähtajaks.
- **Tõhususe** hindamisel keskenduti sellele, kuidas toimub sisendite muutmine väljunditeks. Hinnati kogu projekti erinevaid etappe: nt juhtimine, otsustamine, koostöö, järelevalve, ressurside jagamine jne. Toodi välja protsessi toimimise positiivsed aspektid ja probleemkohad. Hinnati, millised tugiteenuste arendamisega ja osutamisega seotud tegevused on olnud eriti edukad ning kas projekti probleemide puhul on otstarbekas nendesse järelejäädud perioodiks rohkem ressursse suunata.
- **Jätkusuutlikkuse** hindamisel vaadati, kas väljundid ja tulemused on püsivad ja kasutatavad ka peale projekti lõppu. Hindamisel vaadatakse, kas tugiteenuste puhul on arvestatud vajalike lisainvesteeringutega nende käimas hoidmiseks ja uuendamiseks tulevikus.

Kirjeldatud hindamiskriteeriumid olid **aluseks vahehindamise uurimisküsimustele**. Allolevas tabelis on esitatud uurimisküsimused nelja hindamiskriteeriumi kaupa. Kaldkirjas esitatud uurimisküsimused lisas Hindaja pakkumusse täienduseks Tellija poolt lähteülesandes välja toodud küsimustele.

Hindamis-kriteerium	Uurimisküsimused
Asjakohasus	1. Millised on arvamused ja kogemused tugiteenuste saamise tingimuste sobivuse ja vajadustele vastavuse kohta?
	2. Millised on peamised kitsaskohad teenuste vastavusel vajadustele ning nende pakkumisel vajadustele vastavalt?
	3. Kas on tugiteenuste kaupa erisusi (nt mõni teenus ei olnud vajadustele vastav vms)?
	4. Kuivõrd katab pere vajadusi saadud ESF rahastus (lisada tugiteenuse maksimaalne maht)?
	5. Kas ja milliseid lisa tugiteenuseid (nt eluruumide kohandamine, abi ravimite või abivahendite ostmisel) on lapsevanem KOV-ilt veel saanud?
	6. Kas lapsevanemad on saanud KOV-ilt rohkem abi kui varem?
	7. Mis põhjustel ei ole vanematel õnnestunud tööle asuda või liikuda soovitud töökohale/koormusele? Kas põhjuseks on ebasobiva korraldusega tugisüsteem või hoopis ebasobivad tingimused tööturul?
	8. Kas tugiteenused toetavad ja võimaldavad vanemal korraldada enda tegevusi nii, et oleks võimalik aktiivselt tööturul osaleda?

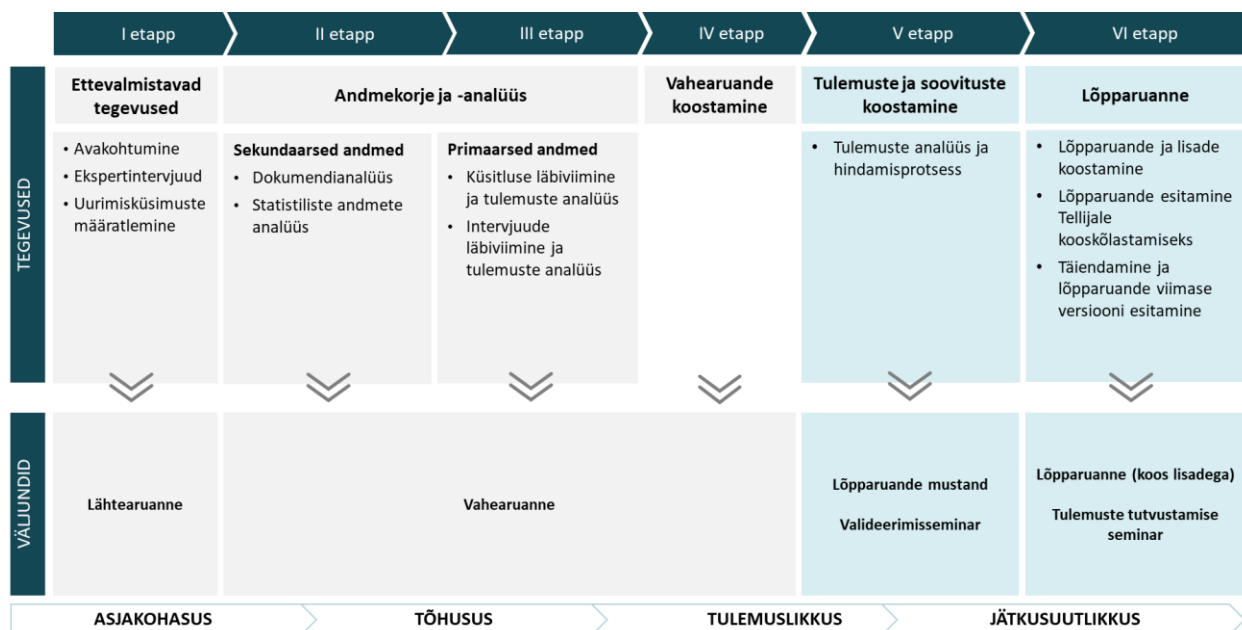
Hindamis- kriteerium	Uurimisküsimused
	<p>9. Kas need tugiteenused, mida pakutakse, on need, mida vanem ja/või laps tegelikult vajavad?</p> <p>10. Kuidas arendustegevused (juhendmaterjalide loomine, nõustamine, kohtumised jms) on toetanud tugiteenuste kvaliteetset pakkumist?</p> <p>11. Kas vajadus tugiteenuste järele on kasvav või on see stabiliseerunud?</p> <p>12. Milliseid kitsaskohti KOV/SKA/hankepartner näevad teenuste vastavusel pere vajadustele?</p> <p>13. Kuivõrd on tugiteenuste reaalsed vajadust (arvestades KOV-i, toetusfondi, projekti eelarvet ja vanema osalust, teenuste kavandatud mahte) võimalik rahuldada?</p> <p>14. Kas tugiisikuteenus praegusel kujul on asjakohane (sisuline abi lapsele ja õpetajale) ja tõhus (korraldus)? Kui ei, siis miks? Millist lahendust haridusasutus näeb?</p>
Tõhusus	<p>15. Kas tugiteenuste korraldamine on tõhus ega sisalda ebaotstarbekaid toiminguid või tegevusi?</p> <p>16. <i>Kas tugiteenused toimivad nii, et vanemal on võimalik asuda tööle just soovitud koormusega ja soovitud ametikohale? Kas tugiteenuste süsteem piirab kuidagi vanema töökoha valikut ja -korraldust?</i></p> <p>17. Mida peab vanem tegema selleks, et laps saaks tugiteenusele?</p> <p>18. Kuidas KOV hindab tugiteenuste vajadust ja mahtu?</p> <p>19. Kuivõrd arendustegevused (juhised, nõustamised KOV-ile ja lapsevanemale) aitavad kaasa tõhusale tugiteenuste pakkumisele?</p> <p>20. Kas ja milliseid töövahendeid kasutab KOV tugiteenuste vajaduste hindamiseks (nt hindamisinstrumendid, kas on olemas, kas kasutavad) ning dokumenteerimiseks?</p> <p>21. Millised on arvamused tugiteenuste saamise tingimuste sobivuse kohta, tuues välja peamised kitsaskohad?</p> <p>22. Milline võiks olla tõhus tugiteenuste korraldamise protsess?</p> <p>23. Millised piirkonna, asutuste, teenuseosutajate probleemid takistavad tugiteenuseid pakkumast või tugiteenustele saamist?</p> <p>24. Kas individuaalsetel tugiisikutel on piisavalt rakendust koolipäeva jooksul?</p> <p>25. Kas tugiisikutel on piisavalt oskusi, et lapsi lasteaias ja koolis toetada? Millistest oskustest on puudus?</p> <p>26. <i>Kuivõrd terviklik on puudega lastele ja täisealiseks saanud puudega inimestele suunatud tugiteenuste süsteem? Kuivõrd tagavad nad olukorra, et lapse täisealiseks saades on vanemal võimalus samadel tingimustel tööturul jätkata?</i></p>
Tulemuslikkus	<p>27. Kas saadud tugiteenuste maht oli lapsevanema vajadusi arvestades piisav hoolduskoormuse vähendamiseks ja/või tööturule liikumiseks/töö säilitamiseks?</p> <p>28. Milliseid tugiteenuseid ja millises mahus peab suure hooldusvajadusega raske ja sügava puudega laste vanematele pakkuma, et hoolduskoormus väheneks?</p> <p>29. Millised on motiveerivad tegurid ja peamised takistused raske ja sügava puudega lastel tugiteenustele jõudmiseks?</p>

Hindamis- kriteerium	Uurimisküsimused
	<p>30. Kas ja kuidas on SKA piirkondlike koordinaatorite töökohtade loomine taganud kvaliteetsete tugiteenuste kättesaadavuse? (st kas teenuste kvaliteet vastab kehtestatud nõuetele ja juhistele?)</p> <p>31. Milline on tugiteenuste kättesaadavus (maakondade lõikes) – kas tugiteenust pakutakse seal, kus selle järgi on nõudlus? KOV: Kas või milliseid probleeme esineb?</p> <p>32. Mil määral on tugiteenuste pakkumine aidanud kaasa pere vajaduste rahuldamisele ja/või milliseid vajadusi on vaja perel lisaks rahuldada?</p> <p>33. Kas KOV pakkus tugiteenuseid enne projekti või on teinud edasisi samme tugiteenuste pakkumiseks?</p> <p>34. Kas ja/või millist kasu on SKA piirkondlikud koordinaatorid oma tööga andnud?</p> <p>35. Kuivõrd on lapsevanemate ja laste vajadustele vastavalt tugiteenuseid pakutud?</p> <p>36. Milline on olnud koostöö erinevate osapoolte vahel?</p> <p>37. Kuivõrd tugisikuteenus on aidanud kaasa lapse õpitulemuste paranemisele?</p> <p>38. Kas tugisikuteenus on võimaldanud seni koduõppel viibinud lapsel naasta koolikeskkonda?</p> <p>39. Kas konkreetsete laste puhul on tugisikuroll vähenenud või suurenenud?</p> <p>40. <i>Mil määral piirab projekti tulemuste saavutamist puudega lapse vanemale sobivate töökohtade vähesus?</i></p>
Jätkusuutlikkus	<p>41. Kas tugiteenuste korraldamises ja pakkumises oleks vajalik teha muudatusi?</p> <p>42. Milliseid teisi teenuseid vajatakse? KOV: Milliseid teisi teenuseid vajatakse, et need vastaks tuleviku vajadustele ja ootustele?</p> <p>43. Millised on soovitud tugiteenuste saamise tingimuste muutmiseks? KOV ja SKA: millised on soovitud projekti tegevuste ja tugiteenuste saamise tingimuste muutmiseks?</p> <p>44. Kas individuaalsete tugisikute asemel võiks lasteaedades ja koolides olla õpetaja abid? Kuidas võiks laste toetamine sellisel juhul korraldatud olla?</p> <p>45. Milline peaks olema tugiteenuste pakkumise korraldus arvestades laste ja perede vajadusi?</p> <p>46. Mida on vaja selleks, et pärast ESF vahendite lõppemist KOV suudaks tugiteenuseid vastavalt laste vajadustele pakkuda?</p> <p>47. Millist ettevalmistust vajavad tugisikud ja lapsehoidjad, et töötada raske ja sügava puudega lastega? Kas nähakse vajadust (täiend)koolituste järele? Kui jah, siis milliste? Kui ei, siis miks?</p> <p>48. Milline on optimaalne laste ja töötajate suhtarv, et raske ja sügava puudega lapsi haridusasutuses toetada?</p> <p>49. Kas tugiteenuste rahastamiskeemi peaks muutma ja milline see võiks sel juhul olla? (KOV, SKA, Teenuseosutajad)</p> <p>50. <i>Kas ja kuidas peaks edaspidi toimuma koostöö Töötukassa ja tugiteenuseid pakkuvate osapoolte vahel, et pakkuda koostöös paremaid lahendusi puudega laste vanematele tööturul osalemiseks?</i></p>

2. VAHEHINDAMISE METOODILINE PLAAN

Vahehindamise raames püstitatud uurimisküsimustele vastuste leidmiseks jagati metoodika kuueks etapiks. **Projekt algas ettevalmistavate tegevustega, misjärel viidi läbi andmekorje ja -analüüs, koostati vahearuanne ning viimastes etappides töötati välja tulemused ja poliitikasoovitused ning koostati lõpparuanne** (vt Joonis 3). Kõikides planeeritud etappides keskenduti läbivalt nelja hindamiskriteeriumi ja neile vastavate uurimisküsimuste analüüsile.

JOONIS 3. VAHEHINDAMISE METOODILINE PLAAN

Järgnevalt on esitatud iga vahehindamise etapi detailne ülevaade koos etappides läbi viidud tegevuste ning etapi väljunditega.

2.1. ETTEVALMISTAVAD TEGEVUSED

Ettevalmistavate tegevustena viidi 28. mail 2019. a läbi Tellija ja Hindaja meeskondade vaheline avakohtumine. Avakohtumisel arutati vormistati protokollina, mis edastati vahehindamisega seotud osapooltele.

Avakohtumise järel viidi läbi ekspertintervjuud SOM-i ja SKA võtmeisikutega, kes vastutavad hinnatava projekti ja selle raames arendatud tugiteenuste välja arendamise, üle-eestilise koordineerimise, elluviimise ja tulemuste seiramise eest. Ekspertintervjuude eesmärgiks oli saada põhjalikku taustainformatsiooni projekti ja tugiteenuste eesmärkide ja tulemusindikaatorite kohta, ettevalmistamise ja rakendamise protsessi kohta, hinnanguid seniste tulemuste, juba teada olevate kitsaskohtade või parima praktika kohta. Samuti koguti teavet olemasolevate empiiriliste materjalide ja oluliste sihtrühmade kohta.

Intervjueeritavateks olid SKA puudega laste tugiteenuste juht, SKA puudega laste tugiteenuste Põhja koordinaator ning SOM laste ja perede osakonna peaspetsialist. Kuigi algselt oli planeeritud ekspertintervjuu läbi viia nii SKA puudega laste tugiteenuste juhi kui ka nõunikuga, ei viidud nõunikuga intervjuud läbi, kuna tugiteenuste juhiga said kõik teemad kaetud. Küll aga viidi läbi intervjuu tugiteenuste Põhja piirkonna koordinaatoriga, kes oli äsja kaitsnud magistr töö teemal „Raske ja sügava puudega lastele suunatud tugiteenused: teenuste vajadus, kättesaadavus ja probleemid teenuste osutamisel“. Kuna magistr töö käsitleti samuti mitmeid teemasid, mis on ka käesoleva vahehindamise aspektist olulised (nt

erinevate osapoolte vaade tugiteenuste kättesaadavuse või piisavuse osas, või asutustevaheline koostöö), tutvustas Põhja piirkonna koordinaator olulisemaid tulemusi, mida oli võimalik uurimisküsimuste määratlemisel ja küsitlusankeetide koostamisel arvesse võtta.

Ekspertintervjuude tulemusel kaardistati tugiteenuste rakendajate või elluviijate poolt tugiteenuste väljatöötamisel aluseks võetud materjalid, tugiteenuste elluviimise raames kogutud täiendavad olemasolevad andmeallikad, täpsustati potentsiaalsed intervjueeritavad, keda uuringu järgmistes etappides intervjueerida ning saadi üldine ülevaade tugiteenuste väljatöötamisest, senisest rakendamisest ja hetkeseisust.

2.2. ANDMEKORJE JA -ANALÜÜS

Vahehindamise aluseks on nii primaarsed kui ka sekundaarsed andmed. Lisaks varem läbiviidud uuringutele ja analüüsidele ning olemasolevatele statistilistele andmetele viidi vahehindamise käigus läbi täiendav andmekogumine, et saada üksikasjalikku informatsiooni raske ja sügava puudega lastele suunatud tugiteenuste kohta, pidades silmas just vahehindamise eesmärke ja püstitatud uurimisküsimusi. Järgnevalt on kirjeldatud nii kvantitatiivsete kui ka kvalitatiivsete andmete kogumise põhimõtteid ja korraldust.

2.2.1. SEKUNDAARSETE ANDMEALLIKATE ANALÜÜS

Dokumendianalüüs

Dokumendianalüüsi käigus töötati läbi vahehindamisele kuuluva projekti ja tugiteenuste dokumentatsioon, et saada ülevaade puudega laste valdkonna trendidest, elluviidud tegevustest, nende tulemustest ning sihtrühmade võimalustest ja ressurssidest. Dokumendianalüüsi käigus analüüsiti nii hinnatavat projekti kui ka laiemalt puudega laste olukorda käsitlevaid dokumente, varasemaid analüüse ja uuringuid ning olemasolevaid statistilisi andmeid:

Projekti rakendamisega seotud õigusaktid ja valdkondlikud arengukavad	Projekti tegevustega otseselt seotud dokumendid	Varasemad analüüsid
<ul style="list-style-type: none"> • Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 • Vabariigi Valitsuse 23. augusti 2018. a korralduse nr 205 "Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja" kinnitamine" lisa • Meetme tegevuste 2.1.1–2.1.3. toetuse andmise tingimusi reguleerivad õigusaktid (alajaotus 2.1 - „Lapsehoiu ja puudega laste hoolekandeteenuste arendamine hoolduskoormuse vähendamiseks“) • Laste ja perede arengukava 2012–2020 	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ (sh tegevuste detailne kirjeldus, finantsplaan, seletuskirjad) • Meetme tegevuste 2.1.1–2.1.3. toetuse andmise tingimuste vahearuanded perioodil 2015 - 2018 • Tugiteenuste juhendmaterjalid jm kirjalikud dokumendid, mis on projekti käigus koostatud erinevatele osapooltele • Tegevuste 2.1.1. ja 2.2.1. arendamise ja planeerimise raames läbiviidud eelanalüüsid • Toetusfondi ja ESF eelarvete ja kulude aruanded puudega laste tugiteenuste kohta perioodil 2014 - 2018 	<ul style="list-style-type: none"> • „Puudega lastega perede toimetuleku ja vajaduste uuring“ (2017) • „Puudega laste sotsiaaltoetuste ning haridus- ja sotsiaaltugiteenuste kavandavate korraldusmudelite kulude analüüs“ (2016) • „Sotsiaalteenuste arendamine maakondades 2016–2020. Analüüs“ (2016) • „Alushariduse ja lapsehoiu uuring“ (2015) • „Puudega lastega perede toimetuleku ja vajaduste uuring“ (2009) • SKA töötaja Kadri Arumetsa magistritöö, mis käsitleb puudega laste tugiteenuseid

Samuti hinnati dokumendianalüüsi põhjal, milline on olnud **projekti tegevuste panus EL2020 ja „Laste ja perede arengukava 2012–2020“ eesmärkidesse** ning kui **tulemuslik on projekti tegevuste panus läbivate teemade edendamisse.**

Statistiliste andmete analüüs

Statistiliste andmete analüüs viidi läbi paralleelselt dokumendianalüüsiga. Statistiliste andmete analüüsi aluseks olid peamiselt SKA andmed raske ja sügava puudega laste kohta KOV-ide lõikes. Samuti analüüsiti

erinevad näitajaid Statistikaameti andmebaasis³ ning projekti tegevustes osalejate ESF andmekorje andmeid.

ESF andmekorje andmete saamiseks Statistikaametist esitas Hindaja vastava taotluse Statistikaametile ja kooskõlastas andmepäringu kulude katmise Rahandusministeeriumiga (RAM). RAM kinnitas kulude katmise 4. juunil 2019. Taotlus seireandmete analüüsiks esitati Statistikaametile 4. juunil 2019, positiivne otsus taotluse rahuldamise kohta saadi 5. juunil 2019 ning leping konfidentsiaalsete andmete analüüsimiseks Statistikaametis sõlmiti 19. juunil 2019.

2.2.2. VEEBIKÜSITLUSE LÄBIVIIMINE

Veebiküsitluse eesmärgiks oli koguda projekti sihtrühmade käest tagasisidet teenuste osutamise protsessi ja tulemuste osas ning teada saada sihtrühmade hinnang projekti asjakohasusele, tulemuslikkusele, tõhususele ja jätkusuutlikkusele.

Veebiküsitluse läbiviimiseks koostas Hindaja kolm küsitlusankeeti: hankepartneritele, KOV-idele ning hooldajatele. Hooldajate ankeedile sai vastata nii eesti kui vene keeles, hankepartnerite ja KOV-ide küsitlused olid üksnes eestikeelsed. Küsitlusankeetid kooskõlastati 30. juulil 2019.

Küsitlus viidi kolme sihtrühma seas läbi paralleelselt veebikeskkonna SurveyMonkey küsitlusplatvormil ajavahemikus **31. juuli 2019 – 4. september 2019**. Küsitluste kogumine lõppes, kui vastused olid laekunud kõikidelt hankepartneritelt ja KOV-idelt.

Valimi ülevaade

Kolme küsitluse sihtrühma valimi moodustamise põhimõtted olid erinevad:

- **Hankepartnerite valim** oli kõikne, mis tähendab, et küsitlusele vastasid kõik 16 hankepartnerit (15 maakonda ja Tallinn).
- **KOV-ide valim** oli peaaegu kõikne ehk ankeedile vastas 83 KOV esindajat. Küsimustikule ei vastanud Vormsi valla esindaja, kuna Vormsil ei ela ühtegi raske ega sügava puudega last ning Ruhnu ja Kihnu KOV esindaja, kuna neil saartel ei ole osutatud ESF tugiteenuseid. Küsimustikule vastasid eraldi Tallinna linnaosade esindajad, kuna Tallinnas on teenusesaajate hulk proportsionaalselt suurim.
- **Hooldajate valim** oli juhuvalim, mis on esinduslik 4 piirkonna ning tugiisiku- ja lapsehoiuteenuse lõikes.

Valimi ja üldkogumi ülevaade on esitatud alljärgnevas tabelis (vt Tabel 2).

TABEL 2. VALIMI ÜLEVAADE

	Hooldajad	KOV-id	Hankepartnerid
Valimi moodustamise põhimõte	Juhuvalim (95% usaldusnivoo ja 5% veapiiriga), mis on üldistatav üldkogumile ja on esinduslik 4 piirkonna ja kahe tugiteenuse lõikes (tugiisiku- ja lapsehoiuteenus) <ul style="list-style-type: none"> • 2018.a lõpu seisuga 2404 hooldajat 	Peaaegu kõikne valim , ehk KOV-id, milles elab raske ja sügava puudega lapsi <ul style="list-style-type: none"> • 83 KOV-i 	Kõikne valim <ul style="list-style-type: none"> • 16 hankepartnerit
Valimi suurus	867	83	16

³ Näiteks TT331: 15-aastaste ja vanemate hõiveseisund soo ja vanuserühma järgi ning THV41: Vaesuse ja materiaalse ilmajätuse määr vanuserühma, soo ja puudelisuse järgi.

Kutsete saatmine

Hankepartneritele ja KOV-idele saadeti kutsed 31. juulil ning hooldajatele 1. augustil. Nendes KOV-ides, kus oli kontaktide andmebaasis mitu kontakti, valiti esmalt see kontakt, kes on suurema tõenäosusega raske ja sügava puudega laste tugiteenuste pakkumisega kursis (nt sotsiaalteenistuse juhti eelistati kontaktina lastekaitse spetsialisti ees).

Kõigile kolmele grupile saadeti meeldetuletuskirjad 8. augustil. **Hooldajatele** saadeti teine meeldetuletuskiri 16. augustil. 26. augustil saadeti ka kolmas meeldetuletuskiri Ida-Virumaa ja Lääne piirkonna hooldajatele, kuna nendes kahes piirkonnas ei olnud soovitud vastuste arv täitunud.

KOV-idele saadeti teine meeldetuletuskiri 19. augustil. Vahemikus 12. august – 4. september tehti hankepartneritele ja KOV-idele meeldetuletusi telefoni teel. Meeldetuletuskõnede käigus selgus, et KOV-ide esindajatele **osutus küsimustiku täitmine kohati probleemseks** peamiselt suvise puhkuseperioodi tõttu, kuna ametnikud **olid küsitluse perioodil puhkusel**, äsja puhkuselt naasnud või asendasid puhkusel olevaid kolleege, mis tõi kaasa **tavapärasest suurema töökoormuse**. Lisaks olid mitmes KOV-is puudega laste tugiteenustega kursis olevad ametnikud lahkunud ja/või vahetunud.

Mitmetele KOV-idele **valmistasid raskusi** küsimused, mis puudutasid teenust saanud laste arvu ja kasutatud eelarvelisi vahendeid ning eeldasid väljavõtete tegemist raamatupidamisandmetest. Küll aga jõuti enamike KOV-idega kokkuleppele, et **küsitud arvilised andmed jäetakse ankeedis esialgu täitmata ning edastatakse tagantjärele e-posti teel**. Meeldetuletuseks esitati 22 KOV-ile **täiendav andmepäring**. Samuti saadeti täpsustav andmepäring 14 KOV-ile, kelle esitatud andmed ei olnud omavahel kooskõlas, nt olid esitatud eelarve andmed 2017. ja 2018. aasta kohta, kuid teenust saanud laste arvud olid vaid 2018. aasta kohta või vastupidi. Lõplikud andmed olid KOV-idele saabunud 16. detsembriks 2019. a. Andmeid ei saadud Loxsa linna, Rapla ega Viljandi valla linna eelarveliste vahendite kasutamise kohta, kuna sealsete KOV esindajate sõnul ei ole võimalik neil võimalik andmeid küsitud kujul esitada (st neid ei koguta).

Veebiküsitluste vastuste kogumine lõppes **4. septembril**, kui oli laekunud viimane KOV vastus. Küsitlusankeetide sulgemise järel loositi küsitluses osalenud hooldajate vahel seejärel välja 25 Partner kinkekaarti väärtuses 20€. Loosimises osalesid vaid need hooldajad, kes olid jätnud selleks oma kontaktaadressi.

Andmete töötlemine

Kogutud vastused sisestati andmetöötlusprogrammi, andmed kontrolliti ning puhastati vastustest, mida loeti ebakvaliteetselt täidetuks. See tähendab, et kustutati nende vastajate vastused, mis olid poolikult täidetud või kus kõik vabad vastused olid mitteloetavad tähekombinatsioonid. Lisaks eemaldati andmestikust 23 hooldaja ankeetid, kuna neis oli ära märgitud vaid transporditeenuse saamine, kuid seda teenust ei ole võimalik eraldiseisvana teistest teenustest kasutada.

Andmete analüüsil ilmnes, et mitmed hooldajad olid märkinud, et on saanud lapsehoiuteenust, ent vabades vastustes toodud selgituste põhjal võib eeldada, et nad olid omavahel segi ajanud lapsehoiu- ja tugiisikuteenuse, kuna lapsehoidjale viidati kui tugiisikule. Samuti viidati transporditeenuse vabades vastustes sotsiaaltranspordile. See näitab, et **kõigil hooldajatel ei ole selget teadmist, mis teenust ja kellelt nad on saanud ning seda tuleb vahehindamise tulemuste lugemisel arvestada**.

Andmete kaalumine

SKA poolt saadatud piirkondlike andmete põhjal arutati **välja hooldajate valim, mis oleks esinduslik piirkondade ning lapsehoiu- ja tugiisikuteenuse saajate lõikes**. SKA poolt edastatud kontakt- ja seireandmetest nähtus, et perioodil 2015 kuni 2018 (k.a) on nii lapsehoiu- kui ka tugiisikuteenust kasutanud 359 vanemat, vaid lapsehoiuteenust 318 vanemat ning vaid tugiisikuteenust 1615 vanemat (vt Tabel 3). Seega kujunes hooldajate esinduslikuks valimiks **867 vastajat**. Seejuures esindusliku valimi suurus piirkondade lõikes osutus järgnevaks:

- Ida piirkonnast 185 vastajat;

- Lääne piirkonnast 158 vastajat;
- Lõuna piirkonnast 249 vastajat;
- Põhja piirkonnast 275 vastajat.

Tugiteenuste lõikes jaotub valim selliselt, et 26% (n=111) on kasutanud vaid lapsehoiuteenust, 46% vaid tugiisikuteenust (n=617) ning 28% (n=139) mõlemat teenust.

TABEL 3. HOOLDAJATE ARV TEENUS(T)E KASUTAMISE LÕIKES JA ESINDUSLIK VALIM TEENUSTE JA PIIRKONDADE LÕIKES

	Ida	Lääne	Lõuna	Põhja	Kokku	Esinduslik valim ja osakaal esinduslikust valimist teenuste lõikes (%)	
Kasutanud vaid lapsehoiuteenust	8	40	121	149	318	26%	14%
Kasutanud vaid tugiisikuteenust	306	173	466	670	1615	46%	70%
Kasutanud mõlemat teenust	42	54	115	148	359	28%	16%
Kokku	356	267	702	967	2292		
Esinduslik valim piirkondade lõikes	185	158	249	275	Kokku:	867	100%

Kuna küsitlusele vastas põhja ja lõuna piirkonnas rohkem ning ida ja lääne piirkonnas vähem vastajaid kui oli eeldatud ning erisused esinesid ka teenuste kasutamise koosseisu lõikes, lisati andmestikku **kaalutunnus**, mis korrigeerib vastuste jaotuse üldkogumi jaotusele vastavaks. Planeeritud ja lõppvalimi vaheliste erinevuste täiendamiseks tasandamiseks teostati andmete kaalumise piirkonna ja teenuse liigi lõikes. Üldkogumi, esindusliku valimi ja tegeliku valimi profiilide võrdlus on toodud allpool (vt Tabel 4).

TABEL 4. ÜLDPOPULATSIOONI, ESINDUSLIKU VALIMI JA KAALUDE VÕRDLUS

		Ida	Lääne	Lõuna	Põhja	Kokku
Üldpopulatsioon	Kasutanud vaid lapsehoiuteenust	8	40	121	149	318
	Kasutanud vaid tugiisikuteenust	306	173	466	670	1615
	Kasutanud mõlemat teenust	42	54	115	148	359
	Kokku	356	267	702	967	2292
Esinduslik valim	Kasutanud vaid lapsehoiuteenust	4	24	42	41	111
	Kasutanud vaid tugiisikuteenust	159	103	165	190	617
	Kasutanud mõlemat teenust	22	31	42	44	139
	Esinduslik valim piirkondade lõikes	185	158	249	275	867
Küsitlusele vastanute jaotus	Kasutanud vaid lapsehoiuteenust	5	17	56	82	160
	Kasutanud vaid tugiisikuteenust	112	82	176	286	656
	Kasutanud mõlemat teenust	9	26	62	96	193
	Kokku	126	125	294	464	1009

		Ida	Lääne	Lõuna	Põhja	Kokku
Kaalukoefitsient	Kasutanud vaid lapsehoiuteenust	0,80	1,41	0,75	0,50	0,69
	Kasutanud vaid tugiisikuteenust	1,42	1,26	0,94	0,66	0,94
	Kasutanud mõlemat teenust	2,44	1,19	0,68	0,46	0,72

Küsitlustulemuste analüüsis rakendati hooldajate vastuste puhul kaalutunnust, et hooldajate küsitlustulemuste vastuste analüüs toimuks üldkogumi jaotusele vastavalt ja valim oleks esinduslik nelja piirkonna ning lapsehoiuteenuse ja tugiisikuteenuse kasutamise lõikes.

2.2.3. INTERVJUUDE LÄBIVIIMINE

Intervjuude eesmärgiks oli saada projekti rakendamise ja elluviimisega seotud osapoolte kui ka puudega laste hooldajate tagasisidet projekti asjakohasuse, tulemuslikkuse, tõhususe ja jätkusuutlikkuse kohta.

Intervjuude sihtrühma kuulusid SKA piirkondlikud koordinaatorid, haridusasutused, hooldajad, KOV-id, tugiteenuste pakkujad ning muud asutused, kes on seotud puudega laste vanemate tööturul osalemisega.

Intervjuude korraldus ja intervjuu kavad kooskõlastati 23. augustil 2019.

Intervjuude korraldus

Intervjuude läbiviimist alustati **personaalintervjuudega**, mis viidi läbi SKA piirkondlike koordinaatorite ja haridusasutuste esindajatega. Lisaks viidi läbi personaalintervjuud HTM ja Rajaleidja esindajatega, et saada sisendit erinevates piirkondades puudega laste hooldajate tööturule sisenemise võimaluste kohta.

Intervjuude valimi koostamisel lähtuti järgnevatest põhimõtetest:

- Iga **SKA piirkonna koordinaatoriga** viidi läbi personaalintervjuu (kokku 4 silmast-silma intervjuud) selleks, et saada põhjalik ülevaade tugiteenuste korraldamisest iga koordinaatori piirkonnas ning võrrelda piirkondade vahelisi erinevusi.
- 9 **haridusasutuse esindaja(te)ga** viidi läbi personaal- või gruppintervjuu. Seejuures kaasati erinevate piirkondade eri tüüpi haridusasutusi (munitsipaal-, eri-, era- ja riiklikud) erineva haridustaseme lõikes (lasteaed, kool). Selline lähenemine aitas tuvastada asutuse paiknemisest või tegutsemise iseloomust tulenevaid erisusi. Valimisse kaasati haridusasutused, kes SKA hinnangul on olnud tugiteenuste pakkumisel heaks näiteks, või siis vastupidi – kellega koostöö on olnud problemaatiline.
- **Muude asutuste esindajatega** viidi läbi 2 personaalintervjuud, et selgitada välja erinevates piirkondades puudega laste hooldajate tööturule sisenemise võimalusi ning ühilduvust pakutavate tugiteenustega töörealiseerimise saamisel ning saada HTM nägemus sotsiaal- ja haridusvaldkonna koostöö osas lastele toe pakkumisel haridusasutustes.

Järgnevas tabelis (vt Tabel 5) on esitatud vahehindamise personaalintervjuudes osalejate esialgne nimekiri ning intervjuu toimumise aeg.

TABEL 5: VAHEHINDAMISE ESIALGNE PERSONAALINTERVJUDES OSALEJATE NIMEKIRI

Personaalintervjuud		
Sihtrühm	Asutus, ametikoht	Intervjuu aeg
1. SKA piirkondlikud koordinaatorid	SKA, projekti põhja piirkonna koordinaator	27.08.2019
	SKA, projekti ida piirkonna koordinaator	09.09.2019
	SKA, projekti lõuna piirkonna koordinaator	28.08.2019

Personaalintervjuud		
Sihtrühm	Asutus, ametikoht	Intervjuu aeg
	SKA, projekti lääne piirkonna koordinaator	16.10.2019
2. Haridusasutuste esindajad	Munitsipaal	
	Tartu Karlova Kool, HEV koordinaator	24.09.2019
	Viljandi Krõllipea Lasteaed, direktor ja õppejuht	23.09.2019
	Era	
	Tartu Erakool – TERAKE lasteaed, direktor	24.09.2019
	Hilariuse kool, õppejuht	27.09.2019
	Eri	
	Tartu Pääsupesa Lasteaed, direktor	16.10.2019
	Maarjamaa Hariduskollegium, direktor	18.09.2019
	Riigi	
	Haapsalu Viigi Kool, õppealajuhataja ja õpilaskodu töö korraldaja	30.09.2019
	Tartu Maarja Tugikeskus, juhataja	28.08.2019
Kallemäe Kool, õppealajuhataja	22.11.2019	
3. Muud asutused	Rajaleidja	20.11.2019
	HTM	13.11.2019

Fookusgruppiintervjuud viidi läbi hooldajate, KOV-ide esindajate ning hankepartneritega selliselt, et igale intervjuule oli samaaegselt kaasatud osapooli kõigist kolmest sihtrühmast. See võimaldas ühises vestlusingis käsitleda erinevate osapoolte vaatenurki. Kokku viidi läbi 9 fookusgruppiintervjuud, millest üks (Jõhvi) oli venekeelne. Fookusgrupid toimusid kõigis SKA tugiteenuste osutamise piirkondades (st põhja, lõuna, ida, lääne piirkond) ning igas piirkonnas valiti välja 2–3 maakonda, kus tegutsevad erinevad hankepartnerid. Fookusgruppiintervjuudes osalejate leidmiseks eelistati nende inimeste või asutuste kaasamist, kes küsitluses avaldasid soovi intervjuus osaleda. Esialgu kooskõlastati fookusgrupi toimumise aeg hankepartneri, siis KOV-i esindaja ja seejärel hooldajatega.

Järgnevas tabelis on välja toodud fookusgruppides osalejate nimekiri (vt Tabel 6).

TABEL 6: FOOKUSGRUPIINTERVJUUES OSALEJATE NIMEKIRI JA TOIMUMISE AEG

Jrk nr	Asukoht	Osalevad asutused, isikud	Intervjuu aeg
Ida piirkond			
1.	Jõhvi	MTÜ Puuetega Laste Tugikodu Päikesekiir – juhataja ja kontaktisik; Jõhvi vald – peresotsiaaltöötaja ja sotsiaalteenistuse juht; 3 lapsevanemat	09.09.2019
2.	Väike-Maarja	Väike-Maarja vald – sotsiaalosakonna juhataja, 1 lapsevanem Hiljem: MTÜ Virumaa Tugiteenused – juhataja	20.09.2019
Lääne piirkond			
3.	Pärnu	Pärnu Laste ja Noorte Tugikeskus – juhataja ja juhataja asetäitja, 1 lapsevanem Hiljem: Pärnu linn – lastekaitsespetsialist	19.09.2019

Jrk nr	Asukoht	Osalevad asutused, isikud	Intervjuu aeg
4.	Haapsalu	SA Haapsalu Hoolekandekeskus – juhataja ja pearaamatupidaja; Haapsalu linn – lastekaitse spetsialist	30.09.2019
Lõuna piirkond			
5.	Viljandi vald	SA Perekodu, – 2 sotsiaaltöötajat; Viljandi linn – lastekaitse spetsialist, 1 lapsevanem	23.09.2019
6.	Tartu	Sverresson OÜ – juhataja; Tartu linn – lastekaitseteenistuse juhataja, 2 lapsevanemat	24.09.2019
7.	Otepää	Varajase Kaasamise Keskus OÜ – juhataja; Otepää vald – lastekaitse vanemspetsialist, 2 lapsevanemat	16.10.2019
Põhja piirkond			
8.	Kehtna	Ridiradiralla OÜ – juhataja; Kehtna vald – sotsiaaltööspetsialist, 1 lapsevanem	17.09.2019
9.	Tallinn	Tallinna Lastekodu – juhataja; Tallinna linnavalitsus – sotsiaalteenuste talituse vanemspetsialist; Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet – 2 lastekaitse peaspetsialisti, 3 lapsevanemat	18.09.2019

Haapsalus viidi fookusgrupp läbi ilma lapsevanemate osaluseta. Selles piirkonnas avaldas väga vähe hooldajaid ankeetküsimustikus soovi edasisest arutelust osa võtta ning ka KOV-i esindajate palvel ei leidunud huvilisi osalemiseks. Pärnus ja Väike-Maarjas muutus kohtumise läbiviimise esialgselt kokkulepitud aeg ning et mitte kõigi osapoolte plaanides muudatusi teha, aga koguda tagasiside siiski samal päeval, viidi arutelu esmalt läbi kahe osapoolega ja seejärel eraldi kolmandaga.

Intervjuude esialgses ajakavas planeeritud veidi hilisem läbiviimine oli tingitud esmalt suvisest puhkusteperioodist ja teisalt uue õppeaasta algusest. Eriti just fookusgruppide planeerimisel tuli arvestada sellega, et kõiki osalevaid sihtgrupe mõjutab väga uue õppeaasta algus. Nii haridusasutustel, hooldajatel kui ka teenusepakkujatel oli seetõttu väga kiire aeg ning kõigile osapooltele sobivate aegade leidmine osutus oodatust keerulisemaks. Positiivsena ilmnes, et huvi arvamuse avaldamise vastu oli üldiselt suur.

Tulevastes hindamistes tuleks võimalusel ajastada hindamise raames toimuv andmekogumine sügisse või kevadesse, kuna siis on sihtrühmadel suurem valmisolek andmekogumisse panustada.

2.2.4. EELARVELISTE VAHENDITE KASUTAMISE VÕRDLU

Vahehindamise käigus viidi läbi **olemasolevate eelarveliste andmete võrdlus**, millega analüüsiti raske ja sügava puudega lastele suunatud tugiteenuste (lapsehoiu-, tugiisiku- ja transporditeenus) rahastamist KOV-ide lõikes, võrreldes tehtud kulutusi **ESF projekti, toetusfondi ja KOV oma eelarve vahenditest**. Võrdluses kajastub ka sügava ja raske puudega laste arv samas KOV-is aasta jooksul (SKA andmete põhjal; Hindaja tegi selleks eraldi andmepäringu SKA-sse ja sai andmed 16. augustil 2019).

Kuigi algselt oli planeeritud võrrelda 2017. ja 2018. aastat, oli võimalik võrrelda vaid 2018. a andmeid, kuna paljudel KOV-idel polnud haldusreformi raames toimunud KOV-ide koosseisu muutuste tõttu võimalik esitada haldusreformi eelseid andmeid.

ESF projekti raames kulunud summade puhul tugineti vahehindamise raames läbi viidud veebiküsitluse ning täiendavate andmepäringute raames kogutud andmetele ja SKA andmetele maakondade lõikes.

Toetusfondi andmed tuginesid RAM kodulehel avalikult kättesaadavatele eelarve andmetele ning SOM poolt edastatud S-veebi aruannetele (raske ja sügava puudega lastele sotsiaalteenuste osutamine ja toetusfondi vahendite kasutuse kohta), millest oli näha raske ja sügava puudega laste sotsiaalteenuste rahastuse statistilisi andmeid KOV-ide lõikes. RAM toetusfondi andmetes oli näha vastavaks aastaks toetusfondist eraldatud eelarvet ning raske ja sügava puudega laste arvu 1. novembri seisuga. S-veebi aruannetest oli näha vahendite kasutust vastava aasta kohta ning vahendite jääki aasta lõpu seisuga. Kuigi andmete koosseis oli erinev, oli võimalik võrrelda andmete proportsioone (nt KOV-id, kus teenust on lapse

kohta rahastatud teatud summas, teenust saanud laste osakaal piirkonnas olevatest lastest jne). Hindaja arvestas, et toetusfondi vahendite kasutust kajastavates s-veebi aruannete tabelites ei ole teenustel lapsed summeeritavad (igal teenuse real on lapsed ühekordselt, ent kui laps sai näiteks nii lapsehoiu- kui ka tugiisikuteenust, siis sama isik figureerib mõlemal real).

KOV oma eelarvest tehtud kulutuste andmed tuginesid vahehindamise raames läbiviidava veebiküsitluse ja täiendavate andmepäringute teel kogutud andmetele. KOV-idelt päriti 2017. ja 2018. a jooksul tehtud kulutusi, kuid, nagu enne mainitud, esitasid paljud KOV-id haldusreformi tõttu vaid 2018. a andmed.

2.2.5. VALIDEERIMISSEMINAR

Primaarsete andmete kogumise ja lõpparuande mustandi esitamise järel viidi Hindaja ja Tellija meeskondade ning valitud võtmeisikute osalusel läbi valideerimisseminar, milles esitleti ning valideeriti vahehindamise seniseid tulemusi ja koostatud soovitusi.

Valideerimisseminar leidis aset 4. novembril 2019. a Sotsiaalministeeriumis. Seminaril osales 22 inimest.

Valideerimisseminaril oli kaks eesmärki: **esiteks hinnati seminaril tekkiva arutelu ajal vahehindamise käigus välja toodud probleemkohtade olulisust ning teiseks pakutud soovitude asjakohasust ja hilisemat võimalikku tulemust rakendamisel ning ka rakendamise võimalikkust**. Valideerimisseminarist saadud tagasiside alusel täiendati vahehindamise lõppraportit enne selle lõplikku esitamist.

3. KOKKUVÕTE

Vahehindamise läbiviimiseks kasutatud metoodika toimis väga hästi – see võimaldas saavutada vahehindamisele seatud eesmärgid ning vastata uurimisküsimustele, kasutades triangulatsiooni meetodit nii kasutatud andmekogumis- kui ka analüüsi meetodite ning sihtrühmade üleselt.

Järgnevalt on esitatud vahehindamise raames tehtud tähelepanekud, mis võivad abistada sarnase hindamise läbiviimisel tulevikus:

- Vahehindamise sihtrühmana oleksid võinud kaasatud olla ka tegelikud teenusepakkujad. Paljud teemad olid teenusepakkujatega tihedalt seotud, kuid nende endi nägemus on jäänud vahehindamises kajastamata.
- Tulevastes hindamistes tuleks võimalusel hindamise raames toimuv andmekogumine ajastada sügisesse või kevadesse, kuna siis on sihtrühmadel suurem valmisolek andmekogumisse panustada. Hooldajate kaasamisel on oluline arvestada ka koolivaheaegadega.

4. LISA 1 – INTERVJUUDE KAVAD

4.1. PERSONAALINTERVJUUD SKA PIIRKONDLIKE KOORDINAATORITEGA

Eesmärgiks on saada ülevaade SKA piirkondlike koordinaatorite hinnangust tugiteenuste korraldamise ja pakkumise kohta nende piirkonnas.

Küsimused

Sissejuhatus ja intervjuu eesmärgi tutvustamine

Hetkeolukord

**Kui pikk on teie töökogemus SKA piirkondliku koordinaatorina? (Eesmärgiks teada saada, kui hästi vastaja valdkonda tunneb.)*

Teenuste vastavus vajadustele

1. SKA pakub projekti raames raske ja sügava puudega lastele kolme tugiteenust. Kas teie arvates need teenused vastavad perede vajadustele (nii laste kui lapsevanemate)? Kui ei, siis milliseid kitsaskohti esineb?
2. Kas teie hinnagul vajadus tugiteenuste järele on kasvav või on see stabiliseerunud?

Tugiteenuste kättesaadavus

3. Milline on tugiteenuste kättesaadavus maakondade lõikes – kas tugiteenust pakutakse seal, kus selle järele on nõudlus?
4. Kuidas SKA piirkondlike koordinaatorite töökohtade loomine on aidanud tagada ühelt poolt tugiteenuste kvaliteeti ja teisalt nende kättesaadavust? (St, kas teenuste kvaliteet vastab kehtestatud nõuetele ja juhistele.)

Tugiteenuste korraldamine ja pakkumine

5. Kui rahul olete te oma piirkonnas tugiteenuste korraldamise ja pakkumisega? Kas teie arvates on tugiteenuste korraldamine ja pakkumine praegu tõhus? Kuidas seda tõhusamaks saaks muuta (st millised on ebaotstarbekad toimingud/tegevused) ehk milline oleks n-ö ideaalne tugiteenuste pakkumise süsteem?
6. Kas on mingeid probleeme, mis takistavad tugiteenuste pakkumist või tugiteenustele saamist (tulenevalt piirkonnast, asutustest, teenuseosutajast)?
7. Kui suures ulatuses üldse on võimalik tugiteenuste reaalset vajadust rahuldada (arvestades KOV-i, toetusfondi, projekti eelarvet ja vanema osalust, teenuste kavandatud mahte)?
8. Tugiteenuste pakkumisega on seotud mitmed erinevad osapooled – SKA, lapsevanemad, KOV, hankepartnerid, haridusasutused. Milline on teie kogemuse põhjal olnud koostöö erinevate osapoolte vahel?

Tulevikuvaade

9. Millised oleksid ideaal maailmas tugiteenuste saamise tingimused ja tugiteenuste taotlemise protsess? Mida peaks praeguse süsteemi juures muutma? Kas projektis võiks olla veel mingeid tegevusi (nt veel mingeid teenuseid)?
 10. Hetkel rahastatakse tugiteenuseid KOV-i poolt (toetusfond ja KOV-i omavahendid) ning ESF-i vahenditest. Milline võiks teie arvates olla tugiteenuste rahastamisskeem?
-

Lisaküsimused:

11. *Mida on vaja selleks, et pärast ESF vahendite lõppemist KOV suudaks tugiteenuseid vastavalt laste vajadustele pakkuda?*
12. *Kas ja kuidas peaks edaspidi toimuma koostöö Töötukassa ja tugiteenuseid pakkuvate osapoolte vahel, et pakkuda koostöös paremaid lahendusi puudega laste vanematele tööturul osalemiseks?*
13. *Kuivõrd terviklik on puudega lastele ja täisealiseks saanud puudega inimestele suunatud tugiteenuste süsteem? Kuivõrd tagavad nad olukorra, et lapse täisealiseks saades on vanemal võimalus samadel tingimused tööturul jätkata?*

4.2. PERSONAALINTERVJUUD HARIDUSASUTUSTE ESINDAJATEGA

Eesmärk on saada ülevaade haridusasutuste esindajate nägemusest tugiisikuteenuse toimimise kohta koolis/lasteaias.

Küsimused

Sissejuhatus ja intervjuu eesmärgi tutvustamine

Hetkeolukord

**Kui palju on teie koolis/lasteaias lapsi, kellel on tugiisik (kui suur on nende osakaal)? Eesmärgiks teada saada, kui suur on vastaja kogemus tugiisikutega)*

Tugiisiku roll ja oskused

1. Tugiisikuteenus on äärmiselt populaarne. Kas teie kogemusel on individuaalsetel tugiisikutel koolipäeva jooksul ka piisavalt rakendust?
2. Kas tugiisikutel on piisavalt oskusi, et lapsi lasteaias ja koolis toetada? Millistest oskustest on puudus?

Tugiisikuteenuse korraldus

3. Kas teie hinnangul on tugiisikuteenus praegusel kujul asjakohane – on sellest abi nii lapsele kui ka õpetajale? Kas ja milliseid muudatusi oleks tugiteenuste korraldamises ja pakkumises vaja teha?
4. Kas praegune tugiisikusüsteem on tõhus (korraldus)? Kui ei, siis miks, ja milline see peaks olema?
5. Milline on optimaalne laste ja töötajate suhtarv, et raske ja sügava puudega lapsi haridusasutuses toetada (st kui mitme lapse kohta peaks olema üks täiskasvanu)?

Tugiisikuteenuse mõju lapsele

6. Kuivõrd tugiisikuteenus on aidanud kaasa laste õpitulemuste paranemisele?
7. Kas tugiisikuteenus on võimaldanud seni koduõppel viibinud lastel naasta koolikeskkonda?
8. Kas saab teha mingit üldistust, et neil lastel, kellel on individuaalne tugiisik, on tugiisiku roll aja jooksul vähenenud või suurenenud?

Tulevikuvaade

9. Kas teie pooldate tugiisikute või õpetajaabide süsteemi – kas tulevikus võiks individuaalsete tugiisikute asemel lasteaedades ja koolides olla õpetaja abid? Kuidas võiks laste toetamine sellisel juhul korraldatud olla?

Lisaküsimus:

10. *Kuivõrd terviklik on puudega lastele ja täisealiseks saanud puudega inimestele suunatud tugiteenuste süsteem? Kuivõrd tagavad nad olukorra, et lapse täisealiseks saades on vanemal võimalus samadel tingimustel tööturul jätkata?*

4.3. FOOKUSGRUPIINTERVJUUD LAPSEVANEMATE, KOHALIKE OMAVALITSUSTE JA HANKEPARTNERITEGA

Eesmärgiks on kõrvutada erinevate huvigruppide nägemusi tugiteenuste pakkumise ja korraldamise osas ning võimalusel leida ühine tulevikuvaade (kuidas võiks teenuste pakkumine välja näha).

Küsimused

Sissejuhatus ja intervjuu eesmärgi tutvustamine

Hetkeolukord

Tugiteenuste vastavus vajadustele

1. Kas tugiteenused vastavad perede (laste ja lapsevanemate) vajadustele? Milliseid kitsaskohti seejuures esineb? Milliseid teenuseid oleks veel vaja?

Tugiteenuste kättesaadavus

2. Kas kõik tugiteenused, mida pakutakse, on peredele kättesaadavad? Milline on tugiteenuste kättesaadavus maakondade lõikes – kas tugiteenust pakutakse seal, kus selle järgi on nõudlus? KOV: kas või milliseid probleeme esineb?

Tugiteenuste pakkumine ja korraldus

3. Kuidas olete rahul tugiteenuste korraldamise ja pakkumisega? (Kas selles oleks vaja teha muudatusi? Milline oleks tõhus tugiteenuste korraldamise protsess?)
4. Kui sobivaks peate praeguseid tugiteenuste saamise tingimusi ja tugiteenuste taotlemise protsessi? (milline oleks ideaalne süsteem?)
5. Milline on teie kogemuse põhjal olnud koostöö erinevate tugiteenuste pakkumisega seotud osapoolte vahel (SKA, hankepartnerid, lapsevanemad, haridusasutused)?

Tulevikuvaade

6. Milline oleks ideaalne tugiteenuste pakkumise ja taotlemise süsteem? *(Intervjueerija teeb kokkuvõtte neist teguritest, mis juba eelneva vestluse käigus on välja tulnud ja küsib üle, mis lisaks neile võiks veel ideaalse süsteemi juures olla.)*

Lisaküsimused:

7. *Kuivõrd terviklik on puudega lastele ja täisealiseks saanud puudega inimestele suunatud tugiteenuste süsteem? Kuivõrd tagavad nad olukorra, et lapse täisealiseks saades on vanemal võimalus samadel tingimustel tööturul jätkata?*
8. *Kas ja kuidas peaks edaspidi toimuma koostöö Töötukassa ja tugiteenuseid pakkuvate osapoolte vahel, et pakkuda koostöös paremaid lahendusi puudega laste vanematele tööturul osalemiseks?*

5. LISA 2 – KÜSITLUSANKEEDID

5.1. HANKEPARTNERITE KÜSITLUSANKEET

Küsitlusankeet_han
kepartnerid.pdf

5.2. KOHALIKE OMAVALITSUSTE KÜSITLUSANKEET

Küsitlusankeet_KOV
.pdf

5.3. HOOLDAJATE KÜSITLUSANKEET (EESTIKEELNE)

Küsitlusankeet_hoo
ldajad (EST).pdf